

Taller de Restauració

Memòria de la restauració de la Col·lecció de Gravats Relacionats amb les Vides de Sant Francesc i Santa Teresa

Factici de 10 obres formades per material calcogràfic

Direcció realització
Tana Andrades Marquez

Becaris
Cristina Cremades
Francesc Bonastra
Marc Plata

Juliol de 2015

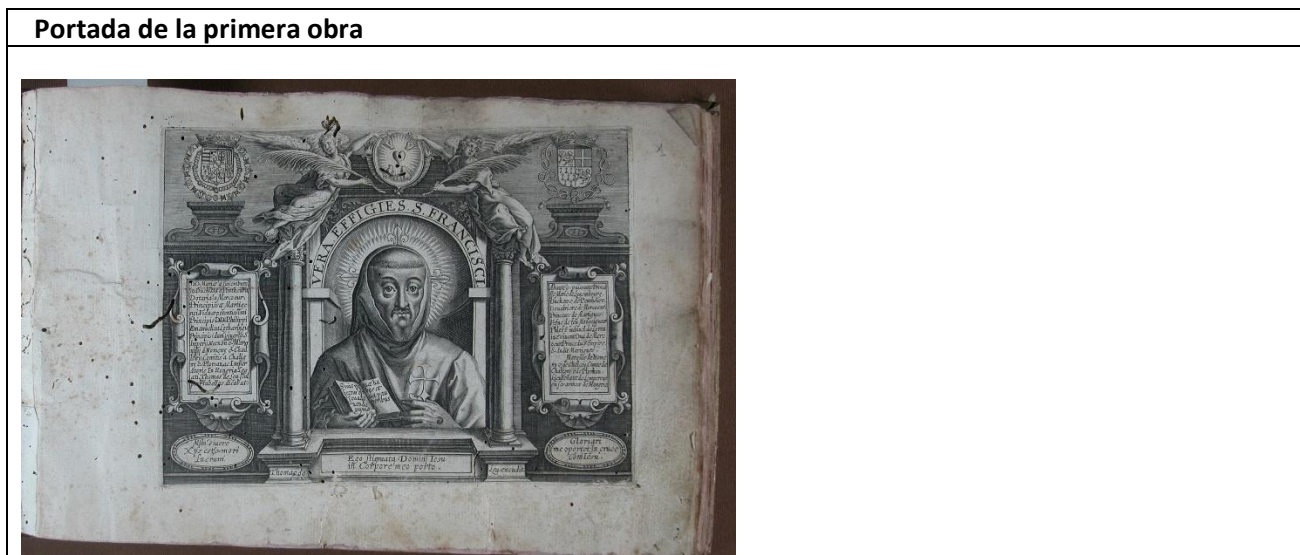
MATÈRIA: Llibre

NÚM. FITXA 2015-28

AUTOR	Leu, Thomas de..VV.AA.	
TÍTOL	Vera esfigies S. Francis.... Factici de 10 obres	
LLOC/DATA	Segle XVII	
SIGNATURE	CM-4174-1/10	
CODI DE BARRES	7750010209-7750010218	
DIMENSIONS	27 x 18 x 2,5 cm	
FULLS	75 fulls (gravats calcogràfics i imprès, retallats i enganxat a fulles soltes)	
SUPORT	Paper	
TÈCNICA	Calcografia, Tipografia	
ENQUADERNACIÓ	Sí	
PROCEDÈNCIA	Reserva	
DATA RESTAURACIÓ	20-07-2015	
	ESTAT DE CONSERVACIÓ	3
	1-bo, 2-regular, 3-dolent, 4-greu, 5-ruïnos	

IMATGES

Portada de la primera obra

Enquadernació

DESCRIPCIÓ DE LA PEÇA

- Bloc:

Llibre del S. XVII format per 75 fulles de gravats calcogràfic i imprès, retallades i enganxades a fulles soltes.

Les fulles estan ajuntades amb escativanes formant bifolis i quadernets de dos bifolis. Cosides amb quatre nervis de badana.

El bloc es compon de deu obres diferents de tema religiós, constant tant de gravats calcogràfics com d'imprès, les quals van estar tallades i adaptades per ser enquadernades en el mateix llibre. Mutilació de part del text d'algunes fulles degut a l'adaptació del bloc a l'enquadernació.

Talls policromats de color vermell.

- Tintes:

Tinta tipogràfica

Tinta calcogràfica

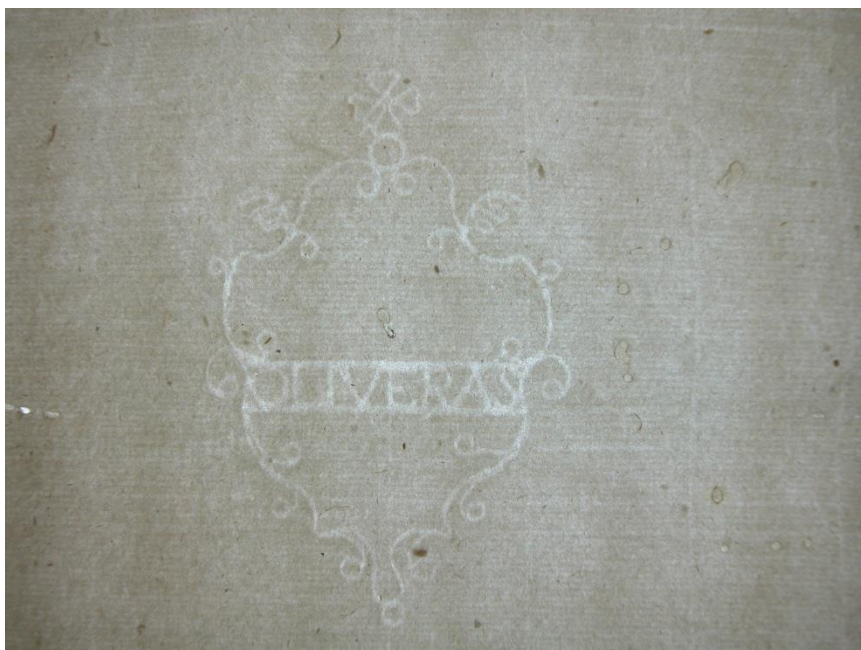
- Relligadura:

Arquitectura de tapes soltes amb ànima de paperot folrades amb pergamí.

El cosit original constava de quatre nervis de cordill de badana a la greca ancorat a la tapa. Pergamí amb un acabat pintat de color groc.

Les tapes tenen restes de dues tanques de badana al pla posterior (possiblement de boleta d'ós) i tanques de cordill en bon estat, al pla davanter.

IMATGES, detalls curiositats pròpies de la peça

Detall de la filigrana de la guarda

ESTAT DE CONSERVACIÓ

- **Tintes:**
Les tintes es troben en bon estat de conservació i no presenten alteracions cromàtiques ni de cohesió.
- **Suport:**
El suport es troba força afectat:
Alteracions de tipus químic, és a dir, oxidació i acidesa per envelliment, en especial als fulls impresos, ja que el paper és, aparentment, de baixa qualitat. Tot i així les afectacions més greus en aquesta obra són de caràcter físic.
El llibre presenta pèrdues i deformacions produïts per insectes, concretament per corcs. A més, les deformacions han estat fruit per contraccions, plecs i arrugues.
Observen brutícia general, un seguit de taques d'humitat, de llum i de contacte.
- **Enquadernació:**
Tapes
El pergami de l'enquadernació es troba ressec, segurament per la falta d'hidratació durant anys, aquesta degradació és especialment notable a la zona del lloc, per ser la més exposada a l'ambient, això ha provocat petites pèrdues i esquincos al llarg del lloc.

Relligat

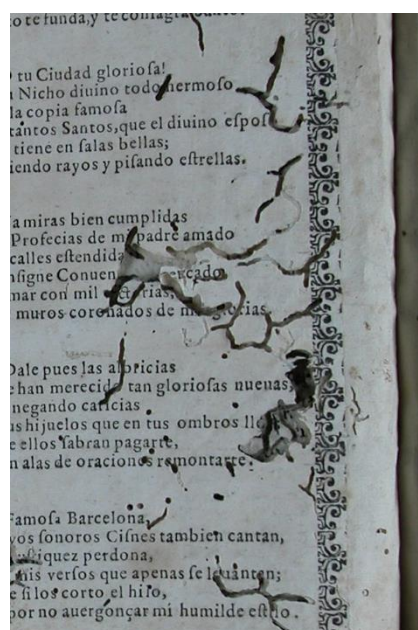
El bloc presenta un bon estat general, les principals degradacions serien:

Defoliació general.

Troben restes del cosit original amb fill de cànem a la part final del llibre, així com restes de la capçada original (badana i fill de cànem marró), que servirà model per la confecció de la nova capçada.

El tres tall presenta una coloració en vermell.

IMATGES, detalls de les alteracions

Detalls de les pèrdues produïdes pels corcs (F. nº 3. pp. 27)

CONCLUSIONS DE L'ESTAT DE CONSERVACIÓ

(justificació de la restauració)

- Bloc del llibre

El bloc del llibre presenta pèrdues i esquinços importants produïdes per insectes que dona inestabilitat en el suport. A més de brutícia general per contacte, humitat i llum.

Defoliació general del bloc el que suposa un perill de pèrdua de la integritat de l'obra.

Finalment, l'oxidació general del bloc ha produït enfosquiment i possibles debilitament del suport pel que considerem necessari un tractament de desacidificació.

- **Enquadernació**

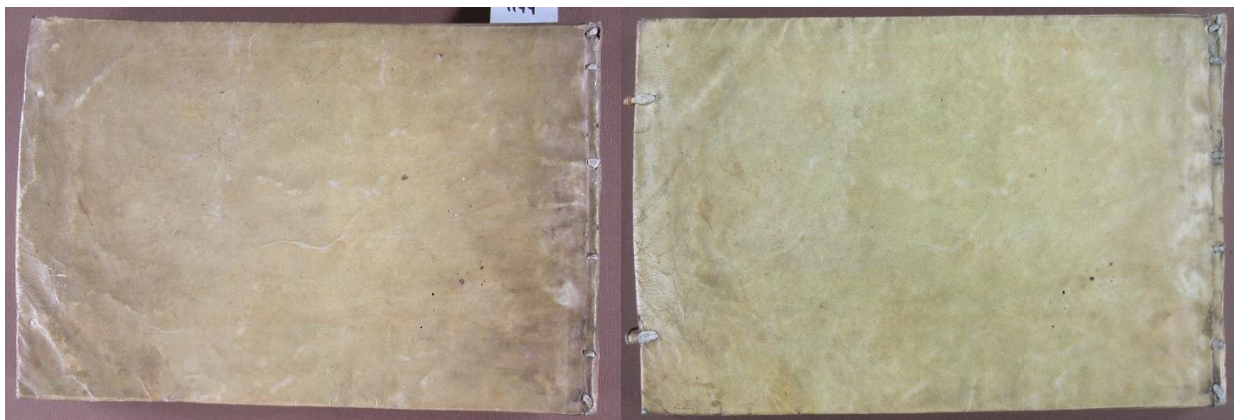
Presenta brutícia general i ressecament que causen petits estrips i el trencament dels plecs de les tapes i del lloc.

S'aprecia una capa de color groguenc possiblement com a mètode de preservació contra els insectes i les epidèmies pròpies de l'època i del lloc on es trobava el llibre (antics convents que acollien peregrins).

IMATGES, abans i després de la restauració

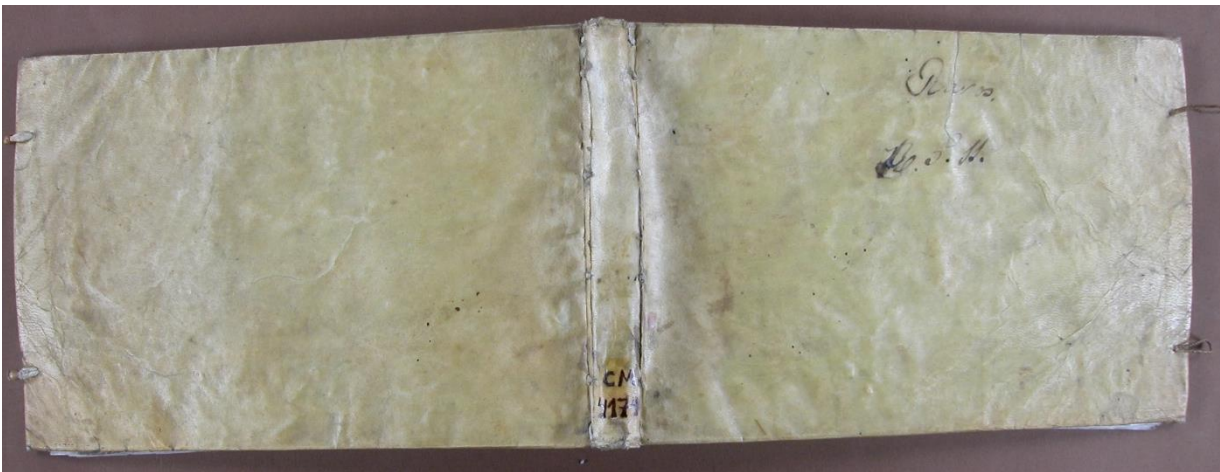
Abans (Pla davanter) Després

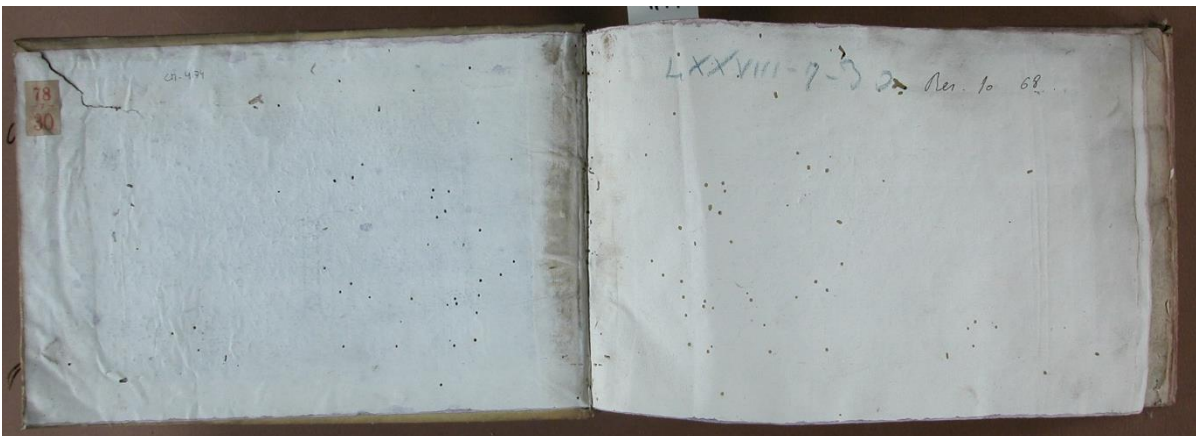
Abans (Pla posterior) Després

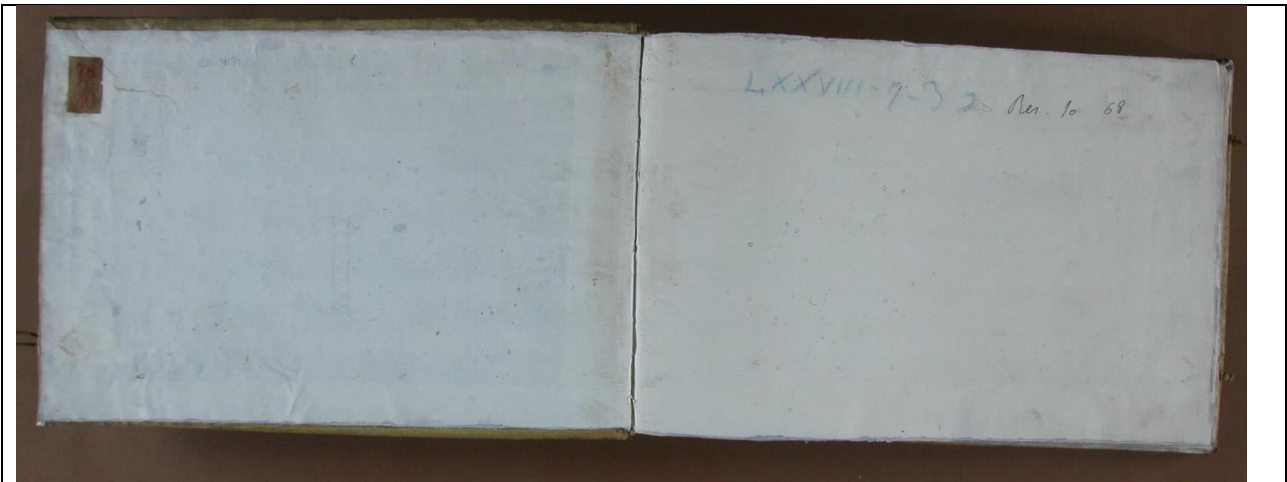
Enquadernació. Abans

Enquadernació. Després

Abans (Guarda davantera)

Després (Guarda davantera)

Abans

(Portada de la primera obra)

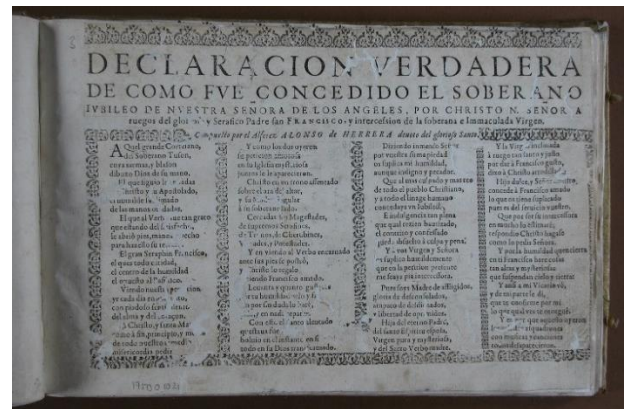

Després

Abans

(F. nº3. pp 27)

Després

Abans (F. nº 5. pp. 31)

Després

Abans (F. nº 8. pp.40)

Després

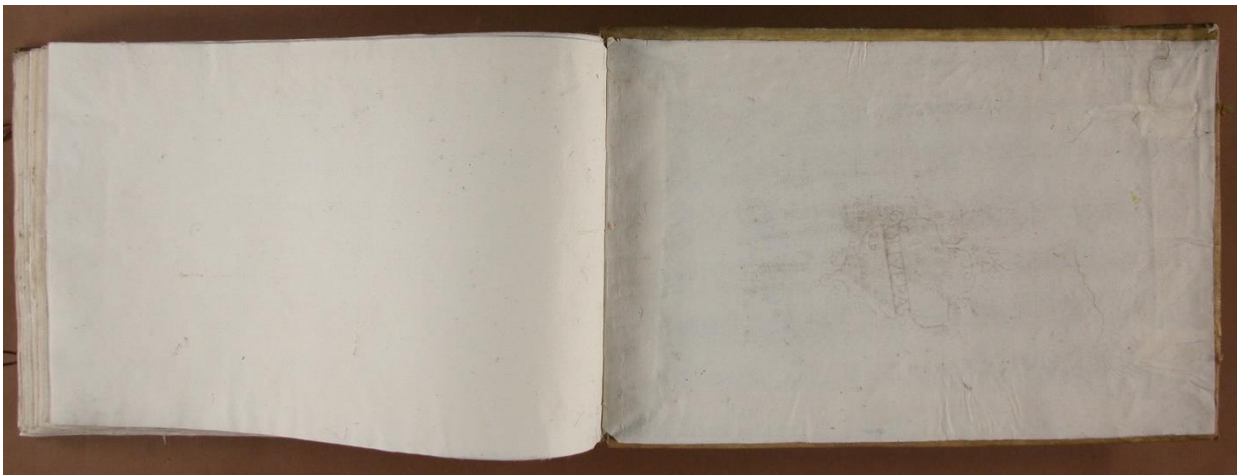
Abans (F nº 10. pp. 57)

Després

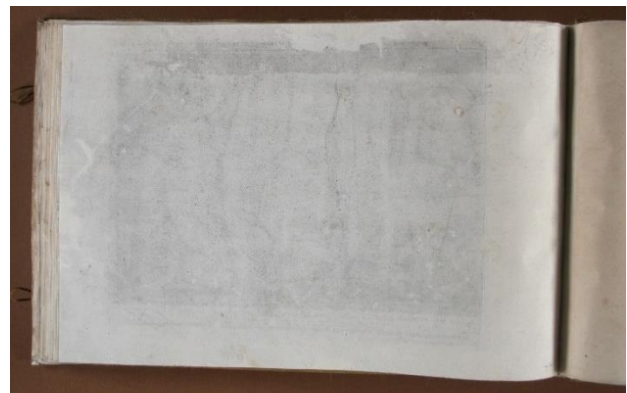
Abans (Guarda posterior)

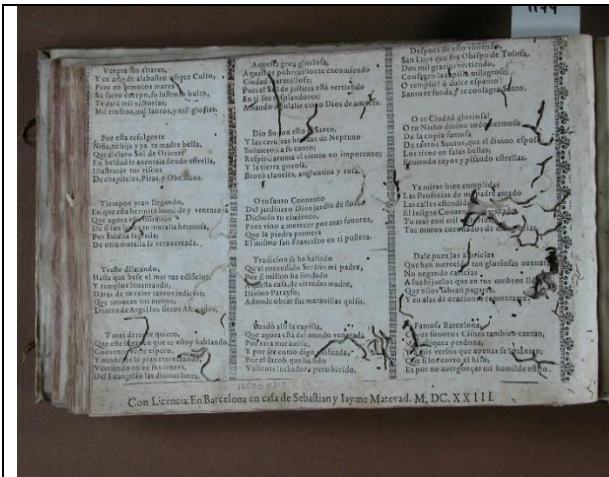
Després (Guarda posterior)

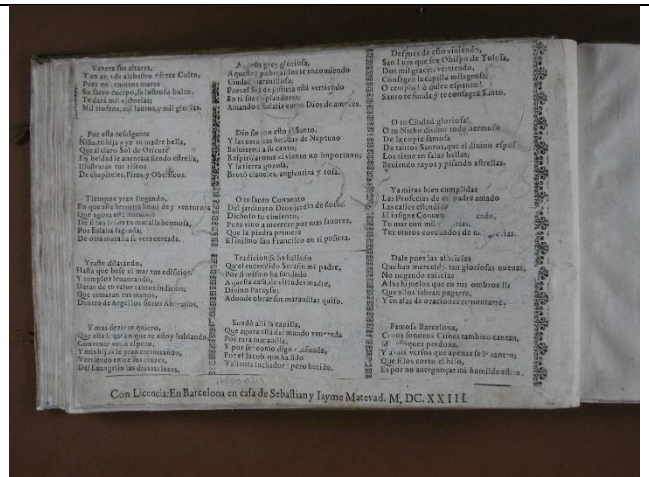
Abans (F nº 10. pp. 57 r)

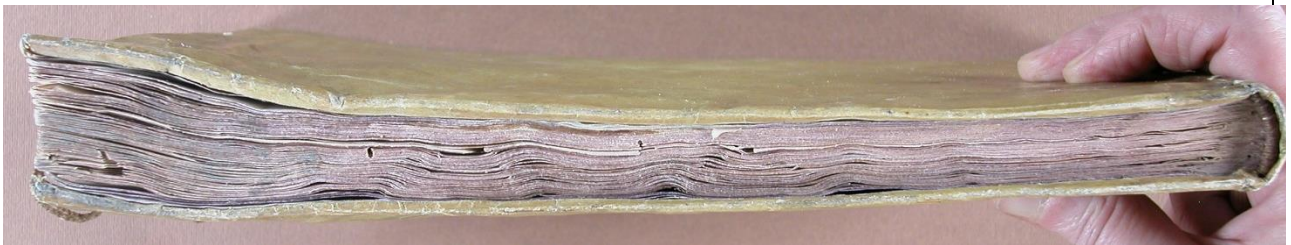
Després

Abans (F nº 6. pp. 33 r)

Després

Abans (Tall superior)

Després (Tall superior)

PROPOSTA DE RESTAURACIÓ

EL BLOC 1. Desmuntatge 2. Neteja en sec i humida 3. Desacidificació i reserva alcalina 4. Reintegració 5. Consolidació 6. Aplanat	ENQUADERNACIÓ 7. Enquadrernació 8. Desmuntatge del pergami del paperot 9. Neteja en sec i humida 10. Hidratació 11. Enquadrernació del bloc 12. Muntatge del bloc a l'enquadrernació de forma similar a l'original.
	FORMA DE PRESENTACIÓ
	13 .1. Encerat de les tapes 13.2. Caixa de conservació

PROCÉS DE RESTAURACIÓ: Bloc

DESMUNTATGE DEL BLOC	Materials
1.1 Desmuntatge del bloc i eliminació de les restes de cola 1.2 Desenganxat de les guardes	1.1 Tylose MH 300 en aigua (35g/l), pinzell, bisturí (Màneg del nº3 i fulla del nº15) 1.2 Tylose MH 300 en aigua (35g/l), pinzell, bisturí (Màneg del nº3 i fulla del nº15) i film de plàstic
NETEJA 2.1. En sec: Neteja en sec per abrasió amb goma d'esborrar i paletina 2.2. Humida: Neteja humida mecànica dels fulls durant 24h amb tres canvis d'aigua.	2.1. Goma MILAN® 430 (rallada i en bloc), Bisturí (Màneg del nº3 i fulla del nº 15), paletina 2.2. Tres banys d'aigua (30°C) amb amoníac.
DESACIDIFICACIÓ I RESERVA ALCALINA 3. Durant el bany de rentat les pàgines van tenir un procés de desacidificació amb reserva alcalina.	3. Amoníac durant el bany
REINTEGRACIÓ 4.1. Reintegració mecànica de les faltes de suport amb polpa de paper. 4.2. Reintegració manual.	4.1. Polpa model A-2. 4.2. Tylose MH 300 (35g/l), aigua, paper japó 33gr i paper tissú 10g.
CONSOLIDACIÓ 5. Reaprest manual de les fulles.	5. Tylose MH 300 (12g/l), aigua amb 1g hidròxid càlcic, paletina.

APLANAT	
6. Aplanat de les pàgines per humectació. Pressió mecànica mitjana	6. Papers assecants, Reemay®, pesos.

PROCÉS DE RESTAURACIÓ: Enquadernació

TAPES

NETEJA	Materials
7.1. En sec: mecànica amb goma per l'exterior i amb paper de vidre i bisturí per l'interior 7.2. Humida de la pell: Neteja humida amb cotó humectat 8. 1. Desmuntatge de les tapes	7.1. Goma MILAN® 430, Bisturí mòbil (Màneg del nº3 i fulla del nº15) i fix, paper de vidre números 80 i 40 7.2. Cotó. Aigua 80% i alcohol 20%
REINTEGRACIÓ	
9.1. Reintegració dels esquinços del llom.	9.1. Paper japó 34g, cola polivinílica diluïda en Tylosse al 30% i pinzell.
HIDRATACIÓ	
10.1. Hidratació del pergami per contacte amb hisops de cotó.	10.1. Aigua 80%, glicerina (1%) i alcohol (19%)

RELLIGADURA

COSIT	Materials
11. Cosit: 11.1. Cosit del bloc del llibre. 11.2 Reforç del llom amb tarlatana i paper de fil. 11.3. Confecció de capçades segons mostra de l'original	11.1. Agulla, fil de lli. 11.2. Tarlatana, cola polivinílica mixta (Tylossa 30%). 11.3. Agulla, fil de lli, burro petit.
MUNTATGE DE TAPES I TANQUES (Arquitectura)	
12.1 Muntatge dels nervis falsos. 12.2. Col·locació de tanques de bola a la tapa. 12.3 Muntatge de les capçades a la tapa. 12.4 Encolat de les guardes	12.1. Badana tenyida amb cafè, cola polivinílica mixta, aigua, cotó. 12.2. Badana tenyida amb cafè boletes de os i cola polivinílica mixta. 12.4. Cola polivinílica mixta.

PRESENTACIÓ

Forma de presentació:	Materials
13.1. Encerat de les tapes 13.2. Funda de protecció	13.1. Cera neutra amb crema hidratant 13.2. Cartró neutre, tela d'enquadernació, cola polivinílica mixta

IMATGES (Tractament de restauració)

Neteja en sec

Desenganxat de les guardes

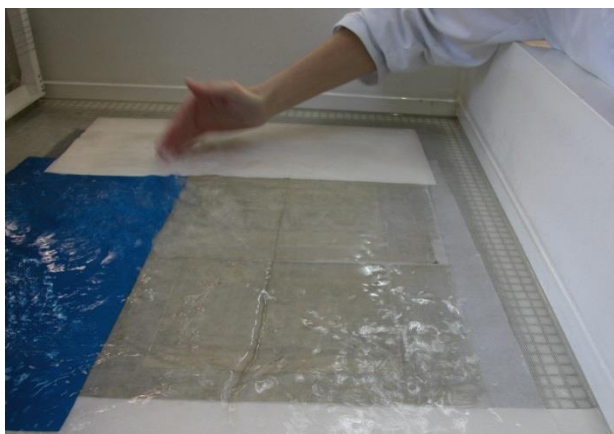
Desenganxat de les guardes

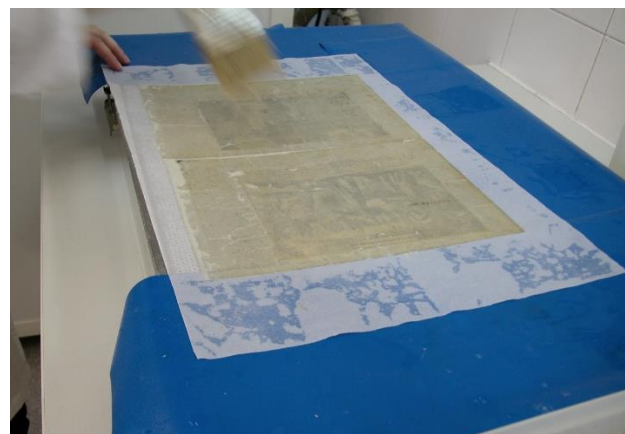
Neteja mecànica humida

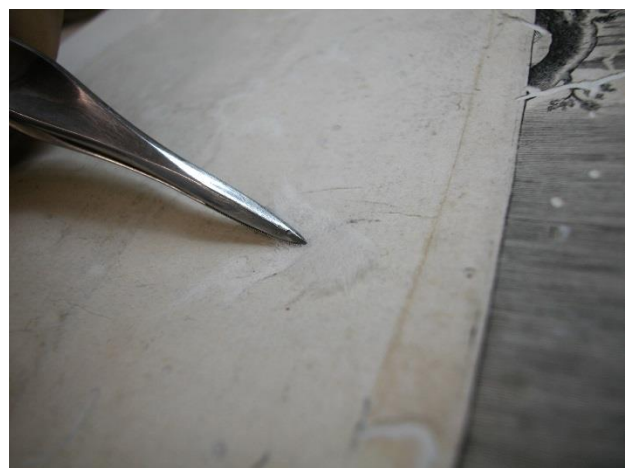
Procés de reintegració mecànica

Reintegració mecànica

Reaprest

Reintegració manual

Escativanes

Serrat del llibre

Adaptació del cosit

Neteja i hidratació de l'enquadernació

Confecció de la capçada

Bola d'ós per la tanca

Col·locació de les tanques

Tanques de boletes d'os